

Aan: Leden vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, Tweede Kamer der Staten-Generaal
cie.vj@tweedekamer.nl
Van: Annemarie Penn-te Strake, burgemeester van Maastricht
annemarie.penn-te.strake@maastricht.nl
Betreft: Gespreksnotitie rondetafelgesprek locatiebeleid Rechtspraak
Datum: 1 oktober 2015

Geachte leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek over het locatiebeleid van de Rechtspraak op donderdag 8 oktober 2015 wil ik graag de Maastrichtse argumenten voor het behoud van twee volwaardige rechtbanklocaties in Limburg en daarmee tegen concentratie en voor toegankelijkheid met u delen.

Onze inzet is het behoud van de huidige situatie met twee volwaardige rechtbanklocaties in Limburg zoals deze door de minister van Veiligheid en Justitie in zijn brief van 14 december 2012 inzake het locatiebeleid politie, meldkamers, rechtspraak en openbaar ministerie is vastgelegd: "de rechtbank Limburg kent als zittingsplaatsen: Maastricht (bestuurszetel) en Roermond." Ook de provincie Limburg heeft zich in haar brief aan de minister van Veiligheid en Justitie van 22 september 2015 nadrukkelijk en met reden hiervoor uitgesproken.

1. Toegankelijkheid en zichtbaarheid van de Rechtspraak

In zijn brief aan de Tweede Kamer inzake locatiebeleid politie, meldkamers, rechtspraak en openbaar ministerie schreef minister Opstelten van Veiligheid en Justitie op 14 december 2012 het volgende:
"Allereerst geldt het criterium van de tien grootste gemeenten qua inwoneraantal. De achterliggende gedachte hiervan is dat de rechtspraak aanwezig en zichtbaar moet zijn in de plaatsen waar veel werk voor de rechtspraak is en waar de nabijheid van rechterlijke autoriteiten van bijzondere betekenis is. Voorts vormt een criterium de provinciehoofdsteden aangezien deze ook een belangrijke politieke, bestuurlijke en regionale functie vervullen. Bovendien zorgt dit voor een evenwichtige spreiding over geheel Nederland. (...) Bij het nemen van beslissingen over locatiekeuzes ben ik mij er verder terdege van bewust geweest dat deze - hoe noodzakelijk en wenselijk ook in het licht van kostenbewustzijn, effectieve bedrijfsvoering en kwaliteitsverbetering - ook op een zo breed mogelijk bestuurlijk draagvlak moeten steunen. Verhuisbewegingen kunnen immers diep ingrijpen in de lokale gemeenschap en gevolgen hebben voor de sociale en economische structuur van gemeenten en regio's."

In een nota naar aanleiding van het verslag (32 891, nr. 6), ontvangen op 31 oktober 2011, geeft minister Opstelten in het kader van de Wet HGK het volgende aan de Tweede Kamer aan ten aanzien van toegankelijkheid:

"Voorop staat de toegankelijkheid van de rechtspraak voor de burger. Daarbij gaat het niet alleen om goede toegankelijkheid in de zin van geografische afstand. Rechtzoekenden hebben vooral ook baat bij kwalitatief goede rechtspraak met korte doorlooptijden, en een aanpak die aansluit op de wensen en behoeften van partijen en de onderliggende geschilpunten."

Over toegankelijkheid en zichtbaarheid gesproken: de rechtstaat moet ook infrastructureel/institutioneel en personeel in de samenleving verankerd zijn. Het burgerperspectief is essentieel: de rechtspraak moet in de haarvaten van de samenleving zitten, ook voor slachtoffers. Rechtspraak moet plaatsvinden daar waar het conflict bestaat en het recht hersteld moet worden, zichtbaar en toegankelijk.

Toegankelijkheid betekent vooral ook: niet concentreren.

Mijn oproep als burgemeester van Maastricht aan u is om te voorkomen dat er bij de rechterlijke macht een verdere en maatschappelijk ongewenste schaalvergroting plaatsvindt. Recht moet gesproken worden dichtbij de mensen.

Zoals prof. dr. Jos L.T. Blank op vrijdag 4 september 2015 in zijn oratie 'Illusies over fusies' al aangaf: "Bij de rechterlijke macht, de drinkwatervoorziening, de verpleging en verzorging, de politie, de ziekenhuissector en het hoger beroepsonderwijs zijn er sterke indicaties dat de schaalvergroting te ver is doorgeschoten. Nu al is duidelijk dat veel instellingen ver boven de optimale schaal zitten."

2. Twijfelachtige businesscases

Maastricht heeft grote twijfels bij de opzet en resultaten van de beide door bureau LSA in opdracht van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) opgestelde businesscases voor concentratie van de Rechtbank Limburg in Maastricht dan wel Roermond. We hebben daarom twee externe bureaus opdracht verleend voor het opstellen van een second opinion: Fakton voor de vastgoedkosten en Ecorys voor de maatschappelijke kosten-batenanalyse.

Fakton noemt de opzet van LSA onvolledig, onevenwichtig en onnavolgbaar. Fakton ziet voor beide businesscases (BCs) substantiële kansen tot verbetering en komt daarbij tot de conclusie dat het eerder

aangegeven verschil van € 1,1 mln. tussen de BC Maastricht en de BC Roermond kan worden teruggebracht tot een bedrag van € 0,4 mln. per jaar. Indien gekozen wordt voor een interne verbouwing in Maastricht zou het verschil zelfs nog substantieel kleiner kunnen worden. De incidentele kosten ontlopen elkaar nauwelijks.

	BC concentratie Roermond	BC concentratie Maastricht
Structurele besparingen:		
• Calculatie LSA	€ 1,3 mln.	€ 0,2 mln.
• Second opinion Fakton	€ 1,4 mln.	€ 1,0 mln.

Dit is echter exclusief de kosten van leegstand, waarvan de Rvdr zelf al aangegeven heeft dat deze substantieel hoger liggen indien gekozen wordt voor concentratie in Roermond (€ 1,25 mln. per jaar nadeliger). Van der Horst Taxateurs te Roermond geeft aan dat de courantheid, alternatieve aanwendbaarheid en daardoor langdurige leegstand bij de locatie Maastricht significant moeilijker ligt dan bij de locatie Roermond. De waarde van het pand in Maastricht ligt (per m2 BVO) dan ook aanzienlijk lager dan het pand in Roermond. Er ligt derhalve een substantieel financieel knelpunt bij ofwel de Rvdr, of voor het Rijksvastgoedbedrijf. Het is derhalve nog maar de vraag of vanuit financiële optiek de businesscases elkaar veel ontlopen.

In Limburg gaat het voorgestelde locatiebeleid niet of nauwelijks een bezuiniging opleveren voor de Rechtspraak. Als we de overige maatschappelijke kosten meerekenen (zoals reiskosten voor Politie en OM), gaat het de belastingbetaler zelfs geld kosten.

3. Inhoudelijke argumenten

De businesscases laten een groot aantal inhoudelijke argumenten buiten beschouwing:

- 85% van de zaken zullen in Maastricht blijven. Maar die 85% betreft zaken waarin partijen veelal verstek laten gaan (Mulderberoepen) en waarvoor toegankelijkheid nu juist minder belangrijk is. Dat ook de Rvdr daar vanuit gaat, moge blijken uit het feit dat voor de behandeling van die zaken slechts 7% van de huidige omvang nodig is;
- Van de Limburgse bevolking woont 54% in Zuid Limburg, terwijl 62% van de geregistreerde misdrijven uit Zuid-Limburg en de Euregio komt in 2014 (Bron CBS - Statline);
- De ligging van Maastricht en Zuid-Limburg in die Euregio en dientengevolge de grensoverschrijdende criminaliteit vraagt om toegankelijke rechtspraak daar waar recht hersteld moet worden, en dat is in die regio zelf;
- De verhouding in aantallen inwoners/zaken tussen Maastricht en Roermond is terug te zien in het aantal advocatenkantoren (543 in Zuid en 271 in Midden en Noord). Advocaten hebben dan ook grote zorgen over de impact op hun praktijk. Voor deurwaarders geldt een vergelijkbare situatie;
- De hele strafrechtketen is gevestigd in Maastricht: Openbaar Ministerie (OM), Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering. Die keten wordt op ruwe wijze doorbroken. Nog los van de kosten: meer reizen voor Politie en OM betekent minder tijd voor het werken aan veiligheid. Elke behandeling in Roermond gaat bij OM en politie 2 uur extra reistijd kosten die een forse impact op de beschikbare capaciteit zal hebben;
- De verbinding met de Universiteit Maastricht wordt doorbroken. De universiteit verliest een 'werkplaats': werkplekken voor studenten, bezoeken aan de zittingen, over en weer bezoeken en elkaar kennen. De universiteit is een kweekvijver voor de rechtbank en haar omgeving met een diversiteit en veelvoudigheid van juridische beroepen. De rechtenstudie is aantrekkelijk omdat er een rechtbank is en omdat die in Maastricht ligt;
- Daarnaast zijn er rechters die in deeltijd werken en lesgeven aan de universiteit, zij zouden geconfronteerd worden met extra reistijd en daarmee beperkingen in hun mogelijkheden werken en lesgeven te combineren.

4. Effecten op de stad Maastricht en de krimpregio Zuid-Limburg

Maastricht is de hoofdstad van de provincie Limburg en wil die verantwoordelijke rol volwaardig vervullen: een belangrijke politieke, bestuurlijke en regionale functie. Een goed functionerende hoofdstad is een algemeen belang. De verwevenheid en onderlinge bevruchting van maatschappelijke functies zoals overheid, rechtspraak en onderwijs versterkt dat functioneren.

Het is Rijksbeleid om krimpggebieden zoals Zuid-Limburg zoveel mogelijk te ontzien bij het weghalen van Rijksdiensten. De minister van Veiligheid en Justitie bevestigt dit nogmaals nadrukkelijk op 29 september 2015 in de beantwoording van Kamervragen van de leden Recourt en Fokke over het sluiten van een rechtbank in Limburg (2015Z15143):

“Ten aanzien van Maastricht is het voornemen om werkplekken naar de zittingsplaats Roermond te verschuiven. Hiermee gaan er geen arbeidsplaatsen binnen de rechtbank Limburg verloren. Voor het Rijkshuisvestingsbeleid is relevant in hoeverre er sprake is van werkgelegenheidseffecten op het niveau van de provincie en of een locatie in een krimpregio ligt. De voorgenomen verschuiving van werkplekken betekent geen werkgelegenheidsverlies

voor de provincie Limburg. De minister voor Wonen en Rijksdienst probeert via coördinatie de rijkswerkgelegenheid in krimpgebieden te ontzien. Thans gaat het daar om vijf gebieden, Zuid-Limburg is daar één van. Om een effect te kunnen bepalen van rijkswerkgelegenheid op een krimpgebied is een totaalbeeld van de rijksoverheid nodig. De minister stelt een beeld op waarmee hij in het najaar uw Kamer wil informeren. (...) De verdeling van zaken binnen een arrondissement staat niet los van de omgeving van een rechtbank. Het is in die zin ook niet uit te sluiten dat een aanpassing van het zaakspakket voor de zittingsplaats Maastricht mogelijk invloed heeft op de lokale arbeidsmarktsituatie, de juridische infrastructuur en de economie aldaar. Dit vraagt om een zorgvuldig proces bij de totstandkoming of wijziging van een zaaksverdelingsreglement, waarbij de rechtspraak in ieder geval rekening houdt met het belang van een goede toegankelijkheid van rechtspraak en contact legt met zijn omgevingspartners.”

Net als de provincie Limburg in haar brief aan minister Van der Steur van 22 september 2015 concludeer ik dat het concentratievoornemen van de Rvdr buiten de bedoeling van het Rijkshuisvestingsbeleid ligt. Alleen al om procedurele redenen kan Maastricht dan ook niet akkoord gaan met een dergelijk voorgenomen besluit.

Dit klemt des te meer omdat er in de krimpregio's Groningen-Friesland en Zeeland(-West-Brabant) wel gekozen is voor het behoud van meerdere volwaardige rechtbanken. Waarom dat in Limburg niet gebeurt is volstrekt onduidelijk.

5. Tenslotte

De Wet Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) en daarmee de vorming van de huidige Rechtbank Limburg is pas in 2013 geïmplementeerd. Het wederom schuiven met zaakspakketten zonder de voor 2018 geplande grondige evaluatie van de effecten van de eerdere verschuiving in het kader van de HGK is in strijd met het opgewekte vertrouwen. Ook is tot dusver op geen enkele manier verduidelijkt, laat staan onderbouwd, dat nieuwe verschuivingen van zaken bijdragen aan de kwaliteit van de rechtspraak, laat staan dat zij toegankelijkheid, zichtbaarheid, transparantie en rechtspreken met oog voor de omgeving verbeteren.

6. Achtergrondinformatie

Meer Maastrichtse achtergrondinformatie kunt u vinden op de volgende pagina van onze gemeentelijke website: <http://www.gemeentemaastricht.nl/over-maastricht/publicaties/nieuws/nieuws/artikel/besluit-ontmanteling-rechtbank-maastricht-overhaast-en-onzorgvuldig/>